

Nr 161.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående iständsättning av uthyrningsfastigheter vid Drottningholms slott; given Stockholms slott den 8 mars 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Torsten Nilsson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Nilsson:

Till iständsättning av uthyrningsfastigheter vid Drottningholms slott uppfördes å allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45 under sjätte huvudtiteln ett anslag av 218 000 kronor (propositionen 1944: 281, bil. 3, punkten 9, och riksdagens skrivelse 1944: 454, punkten 9). Med anslaget avsågs att iständsätta huvudbyggnaderna å lägenheterna Lilla China samt Kanton nr 2 och 4 vid Drottningholms slott ävensom att i desamma inreda moderna bostadslägenheter.

I skrivelse den 29 januari 1946 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om anslag för nästa budgetår för nu ifrågakvarande ändamål men enligt en utvidgad plan.

Byggnadsstyrelsen anför, att styrelsen i anslutning till vad som förutsatts vid den tidigare behandlingen av ärendet uppdragit åt slottsarkitekten, professorn Ivar Tengbom att utarbeta entreprenadhandlingar till byggnadernas iståndsättande. Av denna utredning, vilken nu föreläge, framginge, att iståndsättningsarbetena borde omfatta icke endast de med anslaget avsedda huvudbyggnaderna å nyssnämnda lägenheter utan även övriga därå befintliga byggnader. Enligt utredningen beräknades kostnaderna härför till 417 000 kronor, vari emellertid inginge 72 500 kronor för arbeten, som enligt slottsarkitekten under alla förhållanden utan ytterligare uppskov borde utföras för att rädda byggnaderna från förfall.

Enligt utredningen uppginge nuvarande hyresinkomster för de tre lägenheterna till sammanlagt 3 800 kronor för år. Efter de föreslagna moderniseringsarbetena beräknades avkastningen till 22 300 kronor, innebärande en ökning med 18 500 kronor för år, vilket motsvarade en förräntning av det kapital, som nu föresloges att nedläggas på lägenheterna eller (417 000 — 72 500) 344 500 kronor, med 5,37 %.

Kostnadsökningen (417 000 — 218 000) 199 000 kronor utöver det i beredskapsstaten för budgetåret 1944/45 upptagna beloppet sammanhängande, förutom med numera ökade byggnadskostnader, med de nu planerade arbetenas större omfattning, innebärande bland annat en ökning, i jämförelse med tidigare förslag, med ett 15-tal eldstäder, motsvarande bostäder för ytterligare fyra familjer, ävensom 5 garageplatser, panncentralanläggning och tvättstugor. Genom ombyggnadsarbetena erhöles sammanlagt omkring 60 eldstäder.

Byggnadsstyrelsen hade för sin del intet att erinra mot de i utredningen ingående förslagen, som närmare åskådliggjordes å vid styrelsens skrivelse fogade 41 stycken förslagsritningar med 3 kostnadsberäkningar. I likhet med slottsarkitekten funne styrelsen angeläget att den samhällsbildning, som ifrågakvarande lägenheter representerade och som i sin säregna miljö vore av enastående slag i vårt land, bevarades. Byggnaderna vore samtliga upptagna i förteckningen över byggnadsminnesmärken enligt Kungl. Maj:ts beslut den 25 januari 1935.

Styrelsen funne det särdeles önskvärt, att ifrågakvarande byggnadsarbeten komme till utförande redan under nästkommande budgetår, under vilket av det beräknade totalbeloppet, 417 000 kronor, skulle erfordras 300 000 kronor och återstoden, 117 000 kronor, under budgetåret 1947/48.

Med överlämnande av förslaget hemställer byggnadsstyrelsen, att till ombyggnad och modernisering av byggnaderna å lägenheterna Lilla China samt Kanton nr 2 och 4 vid Drottningholms slott i huvudsaklig överensstämmelse med det uppgjorda förslaget måtte för budgetåret 1946/47 anvisas ett anslag av 300 000 kronor.

Riksantikvarieämbetet har i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 23 januari 1946 livligt tillstyrkt de ifrågakvarande byggnadernas iståndsättande i huvudsaklig överensstämmelse med de uppgjorda förslagen.

Till reparation och underhåll av uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga ha tidigare utgått medel med viss kvotdel av de genom vederbörande slottsförvaltning uppburna hyres- och arrendeavgifterna. I samband med inrättandet per den 1 juli 1945 av slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond har förutsatts, att uppburna belopp skola inlevereras till delfonden, varefter å fastighetsfondens stat uppförts en särskild post, avseende reparationsunderhållet. I staten för budgetåret 1946/47 har denna post uppförts med ett belopp av 62 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har nu föreslagit, att för iståndsättning av nio byggnader å lägenheterna Lilla China samt Kanton nr 2 och 4 måtte anvisas ett särskilt anslag. Byggnaderna, vilka på grund av sedan länge eftersatt underhåll befinna sig i ett bristfälligt skick, utgöra ett värdefullt kulturreservat och en integrerande del av Drottningholms lustträdgård och park. Arkitektur och natur, byggnadskonst och trädgårdskonst samverka i denna anläggning till en konstnärlig, organisk helhet, i vilken enskilda detaljer, såsom byggnader, icke utan skada för helheten kunna elimineras.

I det här aktuella fallet äro byggnaderna icke blott i och för sig av sådant arkitektoniskt värde, som svarar mot drottningholmsanläggningens rangställning, utan äga dessutom ett speciellt kulturhistoriskt intresse och värde. Kanton anlades nämligen av Adolf Fredrik och Lovisa Ulrika som ett litet industrisamhälle till främjande av inhemskt sidenväveri och kompletterades med mullbärsplantage på annan plats vid Drottningholm. Dessa byggnader utgöra i huvudsak de ursprungliga arbetar- och förmansbostäderna för de från Lyon införskrivna sidenvävarna och äro grupperade kring en pittoresk bruksgata. Det arkitektoniska värdet av byggnaderna anses av fackmännen vara stort. Särskilt gäller detta exteriörerna. Interiörerna kunna delvis uppvisa bevarade inredningsdetaljer från 1700-talet, såsom väggmålningar, träsniderier och målade kakelugnar.

Byggnadsstyrelsens förslag innebär, att samtidigt som dessa kulturhistoriskt värdefulla minnesmärken över 1700-talets arbetsliv bevaras skulle i dem inredas för uthyrning avsedda, förstklassiga bostadslägenheter. Kostnaderna för dessa arbeten ha beräknats till 417 000 kronor. Efter arbetenas genomförande skulle hyresavkastningen, som för närvarande uppgår till sammanlagt 3 800 kronor per år för samtliga byggnader, enligt styrelsens beräkning kunna höjas med 18 500 kronor till 22 300 kronor per år. Detta skulle innebära en förräntning å det nedlagda kapitalet av 4,44 %. Om hänsyn toges till att byggnaderna, därest nu ifrågavarande ombyggnad icke kommer till stånd, i varje fall torde böra bliva föremål för ganska omfattande underhållsarbeten, vilka enligt byggnadsstyrelsens beräkning skulle draga en kostnad av 72 500 kronor utan att hyrorna därefter skulle kunna höjas, skulle den verkliga nyinvesteringen bliva 344 500 kronor, varå erhålles en avkastning av 5,37 %.

Jag anser det vara önskvärt, att det märkliga fastighetsbeståndet vid Lilla China och Kanton nr 2 och 4 för framtiden bevaras i ett värdigt skick. Anläggningen utgör ett inslag av särskilt intresse i den populära och mycket besökta Drottningholmsparken, och dess bevarande och iståndsättning utgöra

ett naturligt led i vården av vårt lands förnämsta parkanläggning. Samtidigt som man här slår vakt om de kulturhistoriska värdena genom att vid ombyggnaden inom den angivna kostnadsramen i största möjliga utsträckning bevara 1700-talskaraktären samt tillvarataga och återställa äldre inredningsdetaljer, skulle fastigheterna åter göras till levande byggnader med moderna bostäder att bebos året om. Ett under nuvarande situation å hyresmarknaden icke föraktligt bostadstillskott om sammanlagt 60 eldstäder skulle här med relativt ringa materialtillgång kunna vinnas.

Emot de uppgjorda kalkylerna rörande den framtida avkastningen av denna kapitalinvestering har jag icke heller funnit anledning till erinran.

Med hänsyn till byggnadernas stora kulturhistoriska betydelse torde byggnadsstyrelsen böra bemyndigas tillkalla särskild expert för att i samarbete med slottsarkitekten tillvarataga de kulturhistoriska värdena vid ombyggnadsarbetet.

På grund av vad sålunda anförts förordar jag, att i enlighet med byggnadsstyrelsens hemställan för ändamålet måtte anslas av 300 000 kronor för nästkommande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1946/47 å kapitalbudgeten under Statens allmänna fastighetsfond till *Iståndsättning av uthyrningsfastigheter vid Drottningholms slott* anvisa ett investeringsanslag av kronor 300 000

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.